

Nota

Programma van maatregelen

BERCHEM OOGSTSTRAAT (prov. Antwerpen)

Auteurs: Lies DIERCKX
Redactie: Bart BARTHOLOMIEUX

Projectcode: 2019A383, 2019G137

Projectcode:	2019A383, 2019G137
Naam erkende archeoloog:	MONUMENT - VANDEKERCKHOVE (Archeoloog type 1)
Erkenningsnummer:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00031
Locatiegegevens:	Berchem Oogststraat
Lambertcoördinaten onderzoeksgebied:	X: 125587,7; 198141,2 Y: 125689,7; 198100,6
Kadastergegevens:	Antwerpen afdeling 21/Berchem afdeling 1, sectie A en percelen 363e, 363g, 363t, 363x, 363v en 363b2 (zie plan in bijlage 3 bij het verslag van resultaten bureauonderzoek)
Topografische kaart:	Zie plan in bijlage 1 en 2 in verslag van resultaten bureauonderzoek
Begindatum onderzoek:	08/01/2019
Einddatum onderzoek:	22/01/2019
Relevante termen thesauri:	Landschappelijke boringen, Proefsleuven, nieuwe tijd, nieuwste tijd, greppels, spieker
Plan met afbakening verstoorde zones:	Zie plan in bijlage 1
Contact:	info@monument.be; T: +32 51 31 60 80

1. Inleiding

Op basis van de geplande ingreep in de bodem ter hoogte van de Oogststraat in Berchem werd na een bureaustudie (2016K348), een landschappelijk booronderzoek (2019A383) en een proefsleuvenonderzoek (2019G137) uitgevoerd.

2. Gemotiveerd advies

2.1. Volledigheid van het vooronderzoek

Bureaustudie en vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

Het uitgevoerde **bureauonderzoek** (2016K348) is volledig, alle relevante beschikbare bronnen zijn teruggevonden en zijn geraadpleegd. Inzake historisch bronnenmateriaal zijn de relevante bestaande bronnen en historische kaarten geraadpleegd via internet. Op basis van het verslag van resultaten van het bureauonderzoek (2016K348) kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site echter niet gestaafd worden. Daarom was voor het volledige projectgebied een verder vooronderzoek noodzakelijk. Gezien de topografische ligging, de bodemgesteldheid en de aard van de te verwachten archeologische sporen werd een vervolgonderzoek in de vorm van een combinatie van boringen en proefsleuven voorgesteld als de meest aangewezen methode.¹

In het kader van het **landschappelijk booronderzoek (2019A383)** werden 16 boringen uitgezet. Tijdens het boren werd telkens waar mogelijk tot in het moedermateriaal geboord. Alle geplande boringen konden worden uitgevoerd.

Het landschappelijk booronderzoek toonde aan dat de preservatie van het bodemarchief homogeen is op de hele site. Er is geen plaggenbodem of podzolbodem aanwezig. De A-horizont (14-49cm) aanwezig op de site toont variatie van dikte die aan antropogene activiteiten van nivellering en ophoging kunnen gelinkt worden. De B-horizont (13-56cm) is op de hele site aanwezig. De horizont kan een humeuze of oxide aanrijking aantonen. Deze horizont kan veel licht oranje vlekken van oxidatie bevatten. De aanwezige E-horizont centraal op het terrein (bij boringen B8 en B9) kan met de bedekking door bebouwing en subsequente uitloging van de onderliggende horizonten gelinkt worden. De aanwezige E-horizont is dus recent en aan antropogene activiteiten gelinkt. Alle boringen toonden een goede preservatie van het bodemarchief. De C-horizont is uit licht tot donker groenig grijs zand samengesteld. Deze horizont kan sporen van oxidatie bevatten.²

¹ APERS TH. & L. DEMEULEMEESTER 2016.

² LEGRAND 2019.

Vooronderzoek met ingreep in de bodem

Bij het **proefsleuvenonderzoek (2019G137)** toonden de opgekuiste wandprofielen, doordat de bovenste 30cm op de locaties van de proefsleuven reeds was verwijderd, niet meer de volledig bodemopbouw. De bodemopbouw zoals reeds geregistreerd bij de boringen werd wel bevestigd. De bodemopbouw toont A-, B- en C-horizonten. Bij de proefsleuven werd de zandige licht gele tot licht grijze horizont met oranje vlekken C1-horizont genoemd, deze werd door de bodemkundige bij het booronderzoek geassocieerd als een B-horizont, dit door de aanzienlijke oxidatie en humusaanrijking aanwezig in deze eenheid. Verder is deze eenheid erg verbrokken waardoor deze niet overal egaal aanwezig is. De sleuven werden aangelegd bovenaan in deze horizont. De bodemkundige C-horizont betreft het bij de proefsleuven C2 genoemde, donker groene zand.

Op het terrein werden 7 sleuven aangelegd met NW - ZO oriëntatie. Dit bracht verschillende sporen aan het licht. De meeste worden geïnterpreteerd als recent of natuurlijk. Er zijn enkele paalsporen en kuilen die niet gedateerd kunnen worden. Deze zijn echter beperkt in aantal en dateren hoogstwaarschijnlijk uit de nieuwe en nieuwste tijd. Er werd geen vondstmateriaal aangetroffen dat wijst op bewoning of menselijke aanwezigheid vóór de nieuwe tijd. Er werd één greppelstructuur, een perceelsgreppel uit de nieuwe tijd, aangetroffen.

2.2. Aanwezigheid van een archeologische site

Bij het booronderzoek kon worden aangetoond dat de preservatie van de bodemarchief homogeen is op de hele site. De A-horizont aanwezig op de site toont variatie van dikte die aan antropogene activiteiten van nivellering en ophoging kunnen gelinkt worden. De aanwezig E-horizont bij boringen B8 en B9 kan met de bedekking (door recente bebouwing) en subesequente uitloging van de onderliggende horizonten gelinkt worden. De aanwezige E-horizont is dus recent en aan antropogene activiteiten gelinkt.

De aanwezige sedimenten wijzen op eolische en mariene afzettingen. Aangezien de geplaatste boringen aan de rand van het zandgebied te vinden zijn, kunnen we er van uitgaan dat de podzol in deze zones onontwikkeld of verweerd is geweest. De aanwezige sedimenten en reliëf wijzen naar in laag gelegen gebied aan de rand van de Edegemse Beek en Schelde bekken. De aanwezige bodem toont een goede preservatie van de B-horizont. Nochtans is het eolische quartairpakket binnen het onderzochte gebied heel dun met een dikte van 1,23m maximaal. Bijgevolg wordt de aanwezigheid van een steentijdsite laag ingeschat.

Bij het proefsleuvenonderzoek werd een lage densiteit aan sporen aangetroffen die geïnterpreteerd worden als daterend uit de nieuwe en nieuwste tijd. Er werd geen vondstmateriaal aangetroffen dat wijst op bewoning of menselijke aanwezigheid vóór de nieuwe tijd. Er werd één greppelstructuur, een perceelsgreppel uit de nieuwe tijd, aangetroffen.

2.3. Waardering van de archeologische site

Op basis van bovenstaande en het gegeven dat het projectgebied in een industriezone ligt waarbij de aanpalende percelen reeds verhard, bebouwd of verstoord zijn, wordt de kans op enige kenniswinst laag ingeschat. De kans is zeer klein dat de aangetroffen sporen op het huidige onderzoekgebied in de toekomst, via bijkomend onderzoek, nog in verband kunnen gebracht worden met een archeologische site.

Gezien de lage spoordensiteit en het lage potentieel op kennisvermeerdering wordt geen verder onderzoek geadviseerd.

2.4. Impactbepaling

Op het projectgebied (ca. 1ha) zullen verschillende wooneenheden worden gebouwd die zich rondom een supermarkt zullen bevinden. De oppervlakte van de supermarkt bedraagt ca. 3200m², de totale oppervlakte van de footprint van de nieuwbouw bedraagt ca. 5300m². Parkeergelegenheid voor de bezoekers van de supermarkt en bewoners van de wooneenheden zal ondergronds georganiseerd worden. Voor de aanleg van de ondergrondse parking zal ca. 7 meter worden afgegraven, de totale oppervlakte van de parking bedraagt ca. 5100m².

Deze werken zullen de bodemopbouw grondig verstoren en een grote impact hebben op de aanwezige sporen. Door de lage densiteit aan sporen en het lage potentieel op kennisvermeerdering wordt echter geen verder onderzoek geadviseerd.

2.5. Bepaling van de maatregelen

Op basis van bovenstaande argumenten wordt geconcludeerd dat verder archeologisch onderzoek op deze site, in de vorm van een archeologische opgraving, niet nodig is. Dit zal namelijk niet resulteren in een significante kennisvermeerdering. Er dient dus geen programma van maatregelen voor verder archeologisch onderzoek opgesteld te worden. Wel wordt gewezen op de wettelijke verplichting om bij aantreffen van archeologisch sporen/vondsten tijdens werken, dit te melden aan Onroerend Erfgoed³.

³ Zie artikel 5.1.4. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 5.1. van het Onroerenderfgoedbesluit.

3. BIBLIOGRAFIE

APERS TH. & L. DEMEULEMEESTER 2016, *Archeologienota Verslag van resultaten bureauonderzoek Oogststraat Berchem (prov. Antwerpen) 2016K348*, Monument Vandekerckhove, Ingelmunser.

LEGRAND P. 2019, *Nota landschappelijke boringen Verslag van resultaten Oogststraat Berchem (prov. Antwerpen) 2019A383*, Monument Vandekerckhove, Ingelmunster.